చిరస్మరామి

వీరాజీ

తెల్లవారుతున్నది. భాగీరథీతీరాన యాత్రికులు గుంపులు గుంపులుగా చేరుకొంటున్నారు. బట్టలు మార్చుకొని స్నానోద్యుక్తులౌతున్నారు. కృష్ణయ్యగారు గావంచా కట్టుకొని నీళ్ళలోనికి దిగి, 'హరహర మహాదేవ శంభో శంకర' అని కేక వేసి ఒక్కసారి మునిగిలేచి సంకల్పం ప్రారంభించారు. వయసు మీరినా ఆయన శరీరచ్ఛాయ ముఖవర్చస్సు మాయలేదు. అరుణ పింగళ వర్ణాలతో మిలమిలలాడే తూర్పుదిక్కు ఆయన ముఖంమీద ప్రతిబింబిస్తున్నట్లున్నది. ఉండుండి ఆయన కన్నులు తెరచి గట్టున పెట్టిన సంచీవంక చూసుకొంటున్నాడు. నిశ్చలతకోసం అంత దూరంవెళ్ళినా మనస్సు చలించడానికిగల కారణం కూడా ఆయనతో బాటే వెళ్ళింది.

కొంతసేపయిన తరువాత ఏ ఆరవసారో కన్ను తెరచి చూస్తే, నీటొడ్డున మంచెమీద కూర్చున్న పండా వచ్చీ రాని తెలుగుతో ఎవరినో పిలుస్తున్నాడు. సహజమైన అభిమానంతో అటు చూశాడాయన. నలుగురు స్త్రీలు 'కాసెలు పోసి' చీరలుకట్టి స్నానాలకు వచ్చారు. వాళ్ళను చూసి తెలుగువాళ్ళేనని తెలుసుకోవడం ఆయనకు కష్టం కాలేదు. ఆయన సంకల్పం లేకుండానే సంధ్యకు అంతరాయం కలిగింది. కుతూహలంతో వారివంక చూస్తూ నిలబడ్డాడు.

వాళ్ళు స్నానానంతరం కట్టుకోవలసిన వస్త్రాలను సంచులలోంచి బయటకు తీసిపెట్టుకొని, మంగళసూత్రాలకు పసుపు రాసుకొని, కొప్పుముళ్ళు విప్పుకొని నీళ్ళలోకి దిగుతూ ఉండగా అందులో ఒకరిమీద కృష్ణయ్యగారిదృష్టి పడింది. ఆమెనెక్కడో చూసినట్లుంది. దీక్షగా చూశాడు. కాని గుర్తు రాలేదు. అవమనస్సనకూడా–సభ్యత కాదనిపించే వరకూ చూశాడు. కాని ఎంత ప్రయత్నించినా జ్ఞాపకం రాలేదు. దూరదేశంలో ఉన్నందువలన తెలుగు ముఖం పరిచితంగా కనబడుతున్నదేమో అని సరిపెట్టుకొన్నాడు. కాని మనసు సమాధానపడలేదు. మళ్ళీ చూశాడు. కాని నిష్ప్రయోజనం. 'కొందరి ముఖాలు అంతే. వాటిలో ఎక్కడో అనిర్వచనీయమైన స్నిగ్ధత ఉంటుంది. అవి కళకళలాడుతూ చిరునవ్వులు విరజిమ్ముతూ ఉంటాయి. అందువల్ల వాటిని చూచిన ప్రతివారికి వ్యక్తి సుపరిచితమయినట్లే తోస్తుంది. మనిషిని పోలిన మనుషులుండటంకూడా అసాధారణం కాదు,' ఆయన ఇలాగ అనుకొంటూనే ఉన్నాడు. పెదవులు వాటిఅలవాటున అవి కార్యక్రమం పూర్తిచేసినవి. నీళ్ళలోంచిబయటకువచ్చి, పరిచయభ్రాంతిని గొల్పే ఆవదనాన్ని మరొక్కసారి చూశాడు. ఆమె కన్నార్పకుండా తనవంకే చూస్తున్నది! ఆమె చూడనంతసేపూ ఆయన చూశాడుగాని, ఆమె చూడడం మొదలిడిన తరువాత ఆయన ఇక చూడలేకపోయాడు. "ఏమనుకొంటుందో ఏమో...ఇక్కణ్ణుంచి! అను

[redacted]

కొంటే!" అనుకొని ముఖం తిప్పుకొన్నాడు.

బట్టలు వేసుకొని విశ్వేశ్వరాలయానికి వెళ్ళాడు. అభిషేక కాండ పూర్తిఅయింది. తానువెళ్ళితే వెళ్ళవచ్చుకానిఅక్కడే, ద్వారానికి దగ్గరగా నుంచున్నాడు. మెదడు లోనిరికార్డులన్నిటినీతిరగ వేస్తున్నది ఆయన మనస్సు,'ఆc తెలిసింది'అనిపిస్తున్నది. ఇంతలో తెలియకుండా పోతున్నది: మరొక్కసారిఆమె చిత్రం మెదడులో పడితే తప్పకుండా ఆమె ఎవరో తెలిసిపోతుంది అనిపిస్తున్నది. ఎదురుగా కొనవచ్చేవస్తువుల కోవలచూస్తూ, జ్ఞప్తిని గప్పిన నివురును ఊదుతూ, కదలకుండా నిలుచున్నాడాయన.

కాసేపటికి రానేవచ్చారు వాళ్ళు. కానిఆలయంలో వెలుతురు తక్కువగా ఉన్నది. రద్దీగా కూడా ఉన్నది. మాటిమాటికీ మనుష్యులు అడ్డం వస్తున్నారు. నిలకడగా చూస్తేగా, ఆమెనుపోల్చుకొనేది! ప్రయత్నం విఫలమయింది. కాని పట్టుదలకూడాఎక్కువయింది. ఆమెను వెంబడించాడు. ఒకవైపు మనసు సిగ్గుపడుతూనే ఉన్నది. తనకు అరవయ్యవపడు. ఆమెకు ఎంతలేదన్నా ఏభై ఉండకపోవు. ఈ వెంబడించడం ఏమిటి! అపి, 'ఎవరమ్మా మీరు, ఏఊరు?' అని అడిగితే ఎవరు కాదంటారు? తానుఅలా యిదివరకు ఎందరితో కల్పించుకొని మాట్లాడలేదు!

కాని ఆమె తనను చూసినపుడు, ఆమెముఖంలో సహజంగా విల్లివిరిసే చిరునవ్వుల నడుమ సిగ్గురేకలంతోచినవి. ఆమె పరిచితమాత్రమే కాదు. సన్నిహితురాలు అనిపించింది. ఆ సన్నిహితత్వం బహిరంగంగా బయల్పడడానికి కలిగిన సంకోచంవల్లనేమో, ఆమెను పలకరించలేక పోతున్నాడు.

వెనువెంటనే వెళ్ళివెళ్ళి, ఒకసత్రానికి చేరుకొన్నాడు. ఆ సత్రంలో ఒక చిన్నగదిలో ఉన్నారు వారిరువురు స్త్రీలు. ఆయన గుమ్మంలోనే ఆగి ఆలోచనలో పడ్డాడు.

ఆయన ఇలా మథనపడుతున్న సమయంలో ఆమె బట్టలు మార్చుకొని బయటకు వచ్చింది. ఖరీదయిన కంచిపట్టుచీర ధరించింది. మేటంచు రవిక తొడిగింది. లేతెరుపు కొప్పున మొగుగ పూవును ముడిచింది. నుదుట కుంకుమబొట్టు దిద్దింది. వయసువలన వడిలిన ఆమెమోము నిశాంతచంద్రునివలె వెలికాంతులను విరజిమ్ముతున్నది. కొలమునాటి ఆమెరూపము కొలవు మేలిముసుగులోనుండి తొంగి చూస్తున్నది. ఆమె అందముచూచి మోహించరేమో కాని ముగ్ధులు కాకుండా ఉండలేరు. ఆమె దేవాలయానికి బయలుదేరింది.

ఆమె ఆగి కంటికొనమునుండి వెనుకకు చూసింది. మళ్ళీ ముందుకుసాగింది. దాగి పోదుగునా ఆయన గమనమును గమనిస్తూనే గమనం సాగించింది. కొంతసేపటికి అన్నపూర్ణ మందిర ప్రాంగణంలోకి చేరారు వారిరువురూ. ఆమె నిలిచింది. ఆయన దగ్గరకు వచ్చాడు. ఆమె వెనుకకు తిరిగి ఆయనను చూసింది. ఆయన అదివరకే ఆమెను చూస్తున్నాడు. ఆమె ముఖం తిప్పుకొన్నది. ఆయనా చూపు మళ్ళించాడు. కాని మరుక్షణంలో మళ్ళీ ముఖాలుతిప్పి యిరువురూ, ఒకరినొకరు ఎదురెదురుగా చూసుకొన్నారు.

"మీరు......" అన్నాడాయన.

"మీరా......" అన్నదామె.

ఒక్కక్షణం ఇరువురూ భ్రూకుటి ఘటించారు. వెంటనే

★ చిరస్మృతి ★

భ్రూవిక్షేపం కావించారు.

"మీ పేరు రాధ కదూ" అన్నాడాయన స్ఫురణకు తెచ్చుకొని.

"మీది జొన్నవలస కాదూ!" అన్నదామె ఓరగా ఆయన్ని చూస్తూ.

తిరిగి ఒకరినొకరు చూసుకొన్నారు. చిరునవ్వులు నవ్వారు. "ఎన్నాళ్ళకెన్నాళ్ళకు!" అంటూ నిలిచిపోయిన చిరునవ్వుతో ఆమె ముఖాన్ని చూస్తూ నిలుచుండిపోయాడాయన. ఆమె ఒక్క నిమిషం ఆయన్ని చూసి, నవ్వి, తలవంచుకొని, "అలా చూడకండి, అదోలావుంది. రండి. ఆ అరుగుమీద కూర్చుని మాట్లాడుకొందాం" అని అరుగువైపునకు వెళ్ళింది. ఆయనకూడా వెనుకనే వెళ్ళి అరుగుమీద కూలబడ్డాడు.

"రాధా, ఇలా కూర్చో. ఎంతకాలమయింది నిన్ను చూసి! చాలా మారిఉంటావనుకొన్నానుగాని, పోల్చుకోలేనట్లు లేదు సుమా!" అన్నాడు.

ఆమె పైటను కుడిభుజం మీదనుంచి లాగి కప్పుకొంటూ, "నేనుమాత్రం పోల్చుకోగలిగానూ? అంత వెంట వెంట వస్తున్నారేమా, అనిపించిందిగాని, నామతి మండిపోనూ, తెలిసినవాడై ఉంటాడని ఊహపోనేలా మొదట. తరువాత గదికి వెళ్ళాక అనిపించింది" అని ముసి ముసి నవ్వులు నవ్వుతూ స్తంభానికి చేరబడి నిలుచున్నది.

"అయితే ఎవరో తెలుసుకొందామనే బయలుదేరావన్నమాట! లేక తెలిసే బయలుదేరావా?" అన్నాడాయన కాళ్ళు ముడుచుకొని, మోకాళ్ళచుట్టూ ఉత్తరీయాన్ని బంధిస్తూ.

ఆమె కొంటెగా ఆయనివంక చూస్తూ, "నిశ్చయంగా కాదుగాని, ఒక అనుమానం లేకపోలేదు. చిరునవ్వు నవ్వేటప్పుడు వెలికనుకొలకుల్లో తోచే చిలిపితనం ఇంత వయస్సు వచ్చినా పోలేదు. దాన్ని చూసేగానే నాకు సందేహం తోచింది." అన్నది.

కృష్ణయ్యగారి ముఖం నవ్వులతో విల్లివిరిసిపోతున్నది. "నీళ్ళలో దిగేటప్పుడు కళ్ళు గట్టిగామూసుకొని సీత్కారం చేశావే, అప్పుడే నాహృదయవీణలో ఏవో తంత్రులు మోగినయిగాని, అవి ఆలపించే రాగాన్ని పోల్చుకోలేకపోయాను" అన్నారాయన.

"ఆగు, కవిత్వంలో పడిపోతున్నావు. పోల్చుకోనేందుకేముంది? హృదయవీణలన్నీ ఒకేరాగాన్నేగా ఆలపించేది! వయస్సుమళ్ళినా, మనస్సు మళ్ళినట్టు లేదు! అదిసరేగాని, ఎందరు మనుమలు?" అన్నది రాధమ్మగారు.

"మనుమల మాటకేంగాని, మీ ఆయనేం చేస్తున్నాడు? పోలీసు డిపార్టుమెంటులో ఉన్నట్టు జ్ఞాపకం; అంతేనా?"

"ఆఁ. అదే వెలగబెట్టారు. పింఛను పుచ్చుకొని అయిదేళ్ళయింది. చేసినన్నాళ్ళూ న్యాయం, ధర్మం అని కూర్చున్నారు. ఇప్పుడు కడసారిదాని కళ్యాణం వెనుకబడింది. రిటైర్డు డి. యస్. పి. కూతురంటే, పదివేలైనా లేనిదే ఎవరూ పలుకుతారు చెప్పు. చివరి చివరికి ఈ చింతతో కుంగిపోతున్నారు. పోనీ యాత్రలకు పోయివద్దామంటున్నారు. ఆయనకు యాత్రలంటే పడదు. 'దేవుడెక్కడ లేడు? అంతదూరంపోవాలా' అంటారు. ఆయనదో వితండవాదం. ఇప్పుడైనా కొస్త కృష్ణా, రామా అనుకోకపోతే ఎలాగ చెప్పు. అయితే, కన్నా, మీ ఆవిడ కూడా......"

సగంలోనే అందుకొని కృష్ణయ్యగారు, "నా పేరు ఇంకా జ్ఞాపకం ఉన్నదే! కన్నా అనిపిలిచి మన చిన్ననాటి సంగతులన్నీ జ్ఞప్తికి తెచ్చావు. చిన్నతనపు తీయని చేతలన్నీ సినీమాలాగ ఒక్కసారి కంటిముందర ఆడుతున్నవి. జ్ఞాపకం ఉన్నదా? ఒక చల్లని సాయంత్రం, గోధూళివేళ నేను మామేడ మెట్లు ఎక్కుతున్నాను. సరిగా అప్పుడే నీవు దిగివస్తున్నావు..." అని పైకిచూస్తూ, మధురస్మృతుల నాస్వాదిస్తూ చెప్పుతున్నారు. సిగ్గుదొంతరల భారానికి తలఒగ్గగా ఆమె "అప్పుడు నీకోసమే ఎక్కాను. మేడమీద లేకపోతే తిరిగివస్తున్నాను. నువ్వే ఎదురయ్యావు. అప్పుడు నీవింకా కొంటెవాడివి" అన్నది. ఈమాట అని ఆయనను ఓరజూపు చూచింది.

ఆయన స్తంభానికి చేరబడి, అరమోడ్పు కన్నులతో, కలలోని కలవరింతవలె అన్నారు. "నేనుమాత్రం ఆ రోజును మరచిపోలేను. 'కన్నా, నేను రాధను. నీవు కృష్ణుడవు. మనం సార్థక నాములం.' అని అన్నావు నువ్వు. నేను... నేనేమన్నానో జ్ఞాపకంలేదు."

"'నీవైతే ఫరవాలేదు. కాని నేను సార్థక నామున్నైతే కావ్యం విప్రలంభ శృంగారం అవుతుంది సుమా' అన్నావు." అని అందించిందామె.

ఆయన ఆనందం తొణికిసలాడే కన్నులతో "అలా ఎంతసేపు నిల్చున్నామో! మన 'యమున' ఒడ్డున రాతిమీద కూర్చొని, పాదాలు నీళ్ళలో తడుపుతూ, ..." అంటూ ఉండగానే ఆమె అర్థోక్తిలో అందుకొని, "ఏమిటో, చిన్నతనం, చేసే పనుల పర్యవసానం తెలియని దుడుకుతనపు రోజులు" అన్నది.

కృష్ణయ్యగారు ఉద్విగ్నుడై చటుక్కున ముందుకు వాలి, "అయితే చెప్పు రాధా, నేనెన్నడైనా జ్ఞాపకం వచ్చానా? చిన్ననాడు ఒకరినొకరు తలచుకొంటే కలిగే తహతహ మళ్లీ ఎన్నడైనా కలిగిందా?" అని ఒకింత ఆవేగంతో పలికారు.

ఆమె ఆయనను చూసి, నిట్టూర్చి "వాటిని తలచుకొని ఇప్పుడు ఆవేశపడడం ఎందుకు? ఏదో రోజులు గడచిపోయినయి. మనుమలకు కూడా పెళ్లీడు వస్తున్నది. అన్నట్టు, పిల్లలెందరు?" అని మాట తప్పించబోయింది.

కృష్ణయ్యగారు నిట్టూర్పు విడిచి, "ఆడవాళ్లు ఎలాగైనా కఠినులు. ఇట్టే మరచిపోయి, మారిపోగలరు. నేను మరువలేకపోయాను, రాధా! మొన్న మొన్నటివరకూ కూడా నిన్ను 'యమునాతటిపై' కలలు కంటూనే ఉండేవాణ్ణి, కలలో. ఒకొక్క రోజున ఒంటరిగా ఏటికిపోయి, గంటల తద్దీ 'యమునా విహారమును' తలచుకొంటూ కూర్చుండేవాణ్ణి. ఏటిఒడ్డున మనమాడుకొన్నది రెండుసార్లే! నలభై ఏళ్ళక్రిందట! కాని ఎంత శాశ్వతమయిన ముద్ర మనసుపైన పడింది! తలచుకొంటే నిన్నటిలాగ ఉన్నది." అన్నాడు.

ఆమె కొంతసేపు శూన్యంలోకి చూస్తూ నిలబడిపోయింది. కనుకొలకులు చెమర్చినవి. కళ్ళు గట్టిగా మూసుకొని, మళ్ళీ తెరచి, "నేనూ మరచిపోలేదు. బహుశః మేలుకొన్నప్పటికంటె మైమరచినప్పుడే ఎక్కువ సుఖపడ్డానేమో!" అని కనుకొలకులలోంచి ఒక బిందువును గోటితో తీసి వేసింది.

ఇరువురూ కొంతసేపు మౌనం వహించారు. తలపుల భారంతో హృదయాలు బరువెక్కినవి. లక్ష్యరహితంగా నున్న ఏకాగ్ర దృష్టులను ఆమె వైపునకు తిప్పి, "పాపం ఆ యమధర్మరాజుతో ఇన్నేళ్లు ఎలా గడిపావో!" అన్నారు కృష్ణయ్యగారు.

ఆమె నవ్వి, "మొదట ఆయన నాకూ యమధర్మరాజులాగ కనిపించినా, నిజంగా ఆయన ధర్మరాజే. ఆయనదంతా ఒహోగ్రాంభీర్యమే గాని, పాపం మనసు వెన్నలాంటిది. నా పరధ్యానం పోగొట్టడానికి ఆరోజున చాలా తాపత్రయం పడేవారు. ఏవేవో ఊళ్లు తిప్పారు. సినీమాలకు, నాటకాలకు తీసుకుపోయేవారు. కాని డ్యూటీ వచ్చేటప్పటికి హఠాత్తుగా వదిలేసి వెళ్ళిపోయేవారు. నాకంటె డ్యూటీ ఎక్కువా అని వ్యథపడేదాన్ని. ఒకమాటు నా పుట్టినరోజుకి తిరిగి వస్తానని, వచ్చేటప్పుడు చీర తెస్తానని చెప్పి క్యాంపు వెళ్ళిపోయారు. వారం రోజుల వరకూ జాబూ, జాడాలేదు. తిరిగివచ్చాక, మళ్ళీ నేనడిగితే, 'అరె, మరచిపోయాను. పోనీ నువ్వు తెప్పించుకోకపోయినా నా, కోటయ్య కొట్లో!' అనేశారు. అంతే. నేను

కొచ్చుకొన్నాను. కన్నా అయితే యిలా చేసేవాడు కాడనుకొన్నాను," అన్నది.

"అయితే, ఇన్నాళ్ళూ నీవు పిల్లలమర గానే కాలం వెళ్ళబుచ్చావన్న మాట!" ఏమాత్రమో కోపంగానే అన్నారు కృష్ణయ్యగారు.

ఆమె చటుక్కున ఆయనను చూసి, తిరిగి దృష్టిని మరల్చి, తనలో తనకువలె చెప్ప సాగింది. "మొదట్లో బాధపడ్డా, తరువాత సద్దుకోగలిగాను. ఒకసారి ఆయన క్యాంపు నుంచి వచ్చి, 'కృష్ణయ్య అనే వకీలు నీకు తెలుసునా' అని అడిగారు. నేను ఏదో కోపమీదికి వచ్చిందనుకొని, 'ఆ, తెలుసు. మా ఊరివాడే—ఏం?' అన్నాను. 'ఆయన ఏదో పనిమీద ఈ ఊరు వచ్చాడు. మనింటికి భోజనానికి పిలవనా? చిన్ననాటి స్నేహితుణ్ణి కలుసుకొందువుగాని' అన్నారు. నేను వంటచేస్తూనే, 'వద్దులెండి, ఎందుకూ?' అన్నాను. ఆయన చటుక్కున నవ్వుతూ, 'రాధే (ఆయన పిలుపు అదేలే), నీ పరధ్యానానికి కారణం నాకు తెలుసు. నీ వాతనిని చూసినంతమాత్రాన నా సొమ్మేమీ పోదు. నీ ముఖం వికసిస్తే చాలు' అన్నారు. నా కళ్లవెంబడి నీళ్లు జల జల రాలినవి. గద్గదంగా 'మీరు దేవుళ్లండీ' అనిమాత్రం అనగలిగాను. ఆయనమంచితనాన్ని గురించీ, కర్తవ్యరక్తినిగురించీ అనేకం విన్నాను. ఆయనకు భార్యనని గర్వపడుతున్నాను కూడా" ఆమె ముఖంమీద ఘనతాభావం ప్రస్ఫుటంగా తోచింది.

"నీవు అదృష్టవంతురాలవులే, రాధా! అయితే మరి నన్ను మరచిపోయి ఉండవలెనే!" అన్నాడాయన, గోడకు చేరబడుతూ.

"ఆయనమీద మమకారం నాకు పెరిగిన మాట వాస్తవమే, గాని ఏమిటో, మా పెద్దబ్బాయిని చూస్తే ఎట్లాగో, ఆయన్ని చూసేకూడా అంతేననుకో. ఏదో కేసును మనసులో పెట్టుకొని వచ్చి, ఇంట్లో అన్నీ ఇటూ అటూ విసురుకొంటూ ప్రవేశించేవారు. ఆయన కుర్చీలో కూర్చోగానే నేను వెనుకనుంచి వెళ్లి, ఒక నిమిషం మాట్లాడకుండా తల నిమురుతూ నిల్చునేదాన్ని. ఆయన ఆ కేసులో వాళ్లెవరినో గురించి కోపంతో ఛడామడా చెప్పేసేవారు. నాకేమీ అర్థం కాకపోయినా, ఆయన ధోరణిని బట్టి, ఆయన కష్టులయినవారిని గురించి 'పాపం' అనీ, అయిష్టులయినవారిని గురించి 'వెధవలు!' అనీ అంటూ, మెల్లిగా యీవాని ఛాంతీసి, అన్నానికి తీసుకుపోయేదాన్ని. భోజనం చేసేటప్పుడూ పిల్లలను ఆయనకంట బడనిచ్చేదాన్ని కాదు. ఆయన మళ్లీ వెళ్తూ 'హోటళ్లలో భోంచేసేద్దామనుకొన్నాను. ఇంటికిరావటం చాలా మంచిదైంది సుమా' అని నా గడ్డంపట్టుకుని ఆడించి వెళ్లిపోయేవారు. నిజంగాఆయన పసి పాప. మానసికంగా ఆయనకు నేను తల్లినే. ఆయన బాల్యాన్ని అధిగమించి, యువకునివలె నన్నెన్నడూ ప్రేమించలేదేమో ననిపిస్తుంది. నేను విడమర్చి నీకు చెప్పగల్గుతున్నానో లేదోగాని, నా మనస్సు ఆయనమీది మమకారంతో నిండినప్పుడుకూడా, ఏదోవెలితి ఉండిపోయేది. అప్పుడు నీవు జ్ఞాపకం వచ్చేవాడివి," అన్నది. ఆమె మాటలలో తన్మయత నిండిఉన్నది. హృదయం నిండి కళ్లలోంచి పొర్లి ప్రవహిస్తున్నట్లుగా ఉన్నవి ఆమె ద్రుష్టులు.

కృష్ణయ్యగారు లేచి, ఆమెను సమీపిస్తూ, "రాధా, నీవూ జీవితపు అంచులు చేరావు. నేనూ చేరాను. మనం యిక యింటికి వెళ్ళకపోతే నేమి?" అన్నారు. ఆవేశంతో ఆయన కనులు ఉబ్బి చెమ్మగిలినవి.

ఆమె ఒక్క అడుగు వెనుకకు వేసి, "ఛ, అదేం మాట! నీతిని మగువుని వదలుకొని, ఈ వయసులో ఏం బావుకుందామని!" అన్నది.

"మన ఇద్దరి సాన్నిధ్యమే సంతృప్తినిస్తుంది రాధా! అంతకు మించి నే నేమీ సూచించటం లేదు" అన్నారు కృష్ణయ్యగారు.

"మానసికమయిన సంతృప్తికి శారీరక సాన్నిధ్యం కావాలా? ఇన్నాళ్ళూ గడిపి; ఈ కొస్తలో మన జీవితాలను కుక్కముట్టుకు పోవటం ఎందుకు? పైగా ఆ అమాయికపు పసిపాపను విడిచి స్వర్గానికి కూడా పోలేను. నేను లేకపోతే ఆయన ఒక్క క్షణం కూడా ఉండలేరు" ఆమె ఒక్క క్షణం ఆగి, హఠాత్తుగా గొంతుమార్చి, "ఇక వస్తాను. చాలాసేపయింది. మేం రాత్రికి ప్రయాగవెళ్ళి సెలాఖరుకి మా ఊరు చేరుకుంటాం. నీవు తిరిగి రాగానే మా ఊరు తప్పకుండా రా. ఆయనకు ఉబుసుపోక మనమడికి పాఠాలు చెప్పుకొంటున్నారు. నువ్వు సెలవ్‌లో ఉండిపోగలవు గాని" అని వెనుకకు తిరిగింది.

కృష్ణయ్యగారి మనస్సు అవ్యక్తమయిన ఆరాటంతో కొట్టుకొంది. రెండడుగులు ఆమెవైపు వేశాడు. ఆగాడు. అతని ముఖం మీద పడిన ముడుతలు నిగ్రహించుకోడానికి ఆయన చేస్తున్న ప్రయత్నాన్ని దాగనీయటం లేదు. ఆమెవెనుకకు తిరిగి, చూసి, చిరునవ్వు నవ్వింది. "నీలోని ఈ ఉద్వేగాన్నే, నేను మరచిపోకుండా మనసులో దాచుకున్నది. కాని మన పెళ్ళి అయిఉంటే నీలోని ఈ ఉద్వేగం నిలిచేదా! ఏమో! స్మృతిలో ఉన్న తీపి, అనుభవంలో లేదనిపిస్తున్నది... నా కన్నా మంచివాడు. పో. వాళ్ళు చూస్తే బాగుండదు," అని వెళ్ళబోయి "అన్నట్టు, మా కడసారిదాని కేదైనా సంబంధం చూద్దూ," అన్నది.

కృష్ణయ్యగారు చిటికె వేసి, "మంచి మాట చెప్పావు సుమా. ఎందుకూ, మా నాలుగోవాడున్నాడు. ఆ వెధవ కిచ్చి ముడి వేసేద్దాం. అప్పుడు నువ్వు కనబడాలంటే కాశీ రానక్కరలేదు" అన్నారు.

ఆమె కంట్లో మెరుపు మెరిసింది: "అల్లాగే, వెళ్ళగానే ఆయన్ను పంపిస్తాను. ఇది ఖాయం. కాని నేను నీకు చెల్లెల్ని అవుతాను, మరచిపోకుమీ," అన్నది కొంటెగా.

"ఈ వయస్సులోనా!" అంటూ ఆయన నవ్వేశాడు, వెలికనుకొలకుల్లో చిలిపితనం చికిలిస్తూ.

★

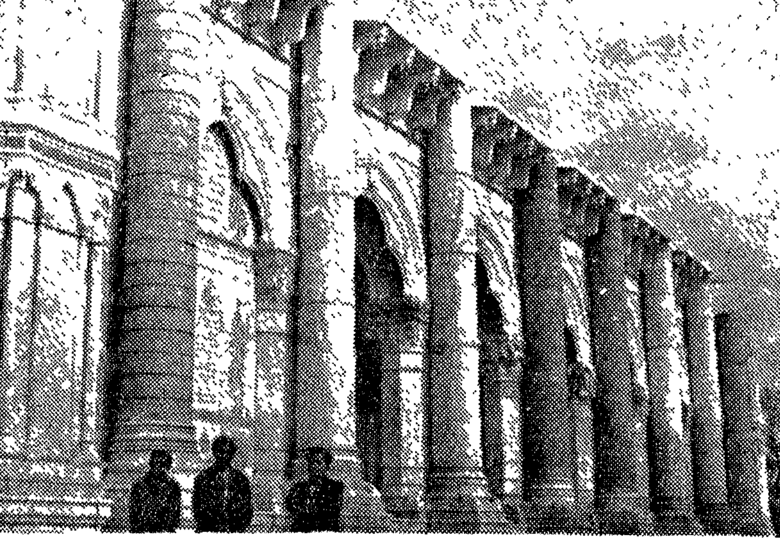

"తాజ్ మహల్‌ను మించిన కట్టడం?"

1957 జనవరివరకూ తయారైన రాధాస్వామి ఆలయ స్వరూపం. ఆగ్రాకు నాలుగు మైళ్ళదూరంలో, నిరంతరం ఏబదియేండ్లనుండి పనిచేయగా యిప్పటికి తయారైన మొదటి అంతస్థు.

ఫొటో: "ఎన్నార్"—రాజమండ్రి.